ЗАСГИЙН ГАЗРААС УИХ -Д ӨРГӨН БАРЬСАН ОЮУТОЛГОЙН ОРДЫГ АШИГЛАХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БОЛОН ХУВЬ НИЙЛҮҮЛЭГЧДИЙН ГЭРЭЭНИЙ ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ШИНЖИЛГЭЭ, САНАЛ ЗӨВЛӨМЖ

Ц. Норовдондог (Ph.D), Г. Алтан-Оч (Ph.D), Д. Мягмарцэрэн, Ц. Болормаа

СУДАЛГААНЫ СЭДВИЙН АГУУЛГА:

1. **УИХ -д өргөн барьсан Хөрөнгө оруулалтын гэрээний төсөлд хийсэн шинжилгээ, санал дүгнэлт**

   1.1 Хөрөнгө оруулалтын гэрээнд тусгагдсан тогтворжуулсан болон тогтворжуулаагүй татварын төрөл, хувь, хэмжээ түүний үр дагавар

   1.2 Монгол улсын Оюу толгой төслөөс хүртэх хөрөнгө оруулалтын өгөөж, зээл эргэн төлөх хугацааны тооцоо

2. **УИХ -д өргөн барьсан Хувь нийлүүлэгчдийн гэрээний төсөлд хийсэн шинжилгээ, санал дүгнэлт**

   2.1 Хувь нийлүүлэгчдийн гэрээний төсөлд тусгасан зөрчилтэй асуудлууд, судалгааны дүгнэлт, сайжруулах бодлогын хувилбарууд

   2.2 Айвенхоу майнз групп, түүнд хамааралтай этгээдүүдийн хоорондын холбоо, харилцан хамаарал, компанийн бүтэц, үйл ажиллагаа, хөрөнгийн талаархи судалгаа

Ашиглсан материалын судалгаа

* * *

Гэрээнд тусгагдсан татварын төрөл, хувь хэмжээ

УИХ-д өргөн баригдсан гэрээнд тусгасан татварын нөхцөлд анализ хийж үзэхэд Монгол улсад ашиг олох татварын гол төрлүүдийг ил болон далд аргаар тэглэсэн, гэрээний заалтууд хоорондоо зөрчилдсөн агуулгатай байгаа нь харагдаж байна.

Гэрээний заалтаас харахад Оюу толгойн орд ашигласаны болон, АММИ-ийн аливаа үйл ажиллагаанд ногдуулах татвараас Монгол улс их зүйл хүлээх хэрэггүй бөгөөд үүнийг доорхи хүснэгтэд тодорхой харууллаа. Тухайлбал, гэрээнд НӨАТ-ыг тодорхойлохдоо хуульд заасан тодорхойлолтын ***экспортолсон*** гэдэг үгийг хасаж оруулсан нь Оюу толгойгоос гадагш гаргах алт, зэс болон баяжмалд НӨАТ төлөхгүй байх үндсийг нь бүрдүүлж өгсөн. Энэ нь гэрээний 2.19.3-аар баталгаажсан. Түүнчлэн, Импортолсон бараанд татвар төлнө гэж заасан ч АММИ нь өөрсдийн үйлдвэрлэлд шаардагдах тоног төхөөрөмж, машин механизм, тусгай хэрэглэлийг л импортолно. Энэ нь Гаалийн тарифын хуулийн 38.1.6-ийн дагуу татвараас чөлөөлөгдөнө. Мөн гэрээний 2.20-р заалт нь 3.14, 3.15, 3.16, 3.18 дахь заалтуудтай агуулгын хувьд зөрчилдөн МУ-д боловсруулах болон хайлуулах үйлдвэр барих нь эргэлзээтэй гэдгийг нотлож байгаа юм.

Гэрээний 2.19.1-д зааснаар барилгын ажил гүйцэтгэх хугацаа гэх 7 жилийн хугацаанд импортын бараа нь гаалийн татвараас бүрэн чөлөөлөгдөнө. Үүнд импортын бүх бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ хамрагдах бөгөөд импортын татвараас Монгол улсад орлого орохгүй нь. Нөөцийн ашгийн нэмэлт төлбөрийн хувьд гэрээний хавсралтын 13-р зүйлд зааснаар зөвхөн Хаалтын тэнцэл ашигтай гарсан тохиолдолд төлнө. Алдагдалтай гарсан тохиолдолд төлөхгүй.

Гэрээний 2.25-д зааснаар Хөрөнгө оруулагчийн хувьцааг шилжүүлэх, шинээр гаргах, хөдлөх үл хөдлөх хөрөнгө шилжүүлэх, хөрөнгө оруулагчийн хувьцаа эзэмших эрхийг шилжүүлэх, шилжүүлэн авах зэрэгт бүх албан татвараас чөлөөлхөөр заасан байна. Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт буюу гэнэтийн ашгийн татвар тэглэгдсэнээр МУ-д орж болох татварын гол ашиг үгүй болж байна. Эдгээр нь бүгд хууль бус үйлдэл бөгөөд энэхүү хууль бус үйлдлүүдийг агуулсан гэрээ нь хүчин төгөлдөр байх хууль зүйн үндэслэлгүй, чадамжгүй гэдгийг онцгой анхаарах нь зүйтэй. Гэрээний заалтын дагуу нөөц ашигласны төлбөр, лицензийн төлбөрөөс л багахан хэмжээний ашиг олох юм.

Тогтворжсон албан татвар /төслийн 2.1/					*Дүгнэлт*
№	Татварын төрлүүд *Төслийн 2.1 /Татварын ерөнхий хууль §7/*	Татварын хувь, хэмжээ ***Хуулинд зааснаар***	Татварын хувь, хэмжээ ***Төсөлд зааснаар***	Зөрүү	
1	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	Ногдол ашгийн орлогод 10%	Ногдол ашгийн орлогод 10%	-	Гэрээний төслийн 2.1-д

	Эх сурвалж: *ААНОАТТХуулийн* *§17.2.1* *17.2.2* *17.2.5* *17.2.6* *17.2.7* *17.2.8* *17.2.9.а* *17.2.9.б* *17.2.9.в* *17.2.9.г* *17.1* *Гэрээний төслийн §2.8 /2.8.1* *2.8.2* *2.8.3* *2.8.4* *2.8.5* *2.9.1* *2.9.2* *2.9.3* *2.9.4* *2.5*	Эрхийн шимэтгэлийн орлогод 10%	Эрхийн шимэтгэлийн орлогод 10%	-	заасны дагуу ***Татварын ерөнхий хуулийн 7-р зүйлд заасан албан татварыг*** тогтмолжуулан төлөхөөр харагдаж байна. ***Гэвч энд анхаарвал зохих асуудлууд нь:*** **Нэгдүгээрт:** Гэрээний 2.1.3-т НӨАТ-ыг тогтворжуулан төлнө гэжээ. Мөн гэрээний 2.18-д НӨАТ-ын татварыг тусгахдаа хуульд зааснаас ***экспортолсон*** гэдэг үгийг хасаж оруулсан бөгөөд гэрээний 2.19.3-т заасан ***экспортолсон*** бараа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд **“0”** хувиар татвар ногдуулна гэж заасан. ***Үр дүн нь МУ-ын НӨАТ-аас ашиг олох гол бараа болох гадаадад экспортлох алт, зэсэнд тэд татвар төлөхгүй байх бөгөөд энэ нь ногдож буй татваруудаас олж болох 2 дахь том ашиг байх байсан юм.*** **Хоёрдугаарт:** Импортолсон бараанд татвар төлнө гэж заасан ч АММИ нь өөрсдийн үйлдвэрлэлд шаардагдах тоног төхөөрөмж, машин механизм, тусгай хэрэглэлийг л
		Үл хөдлөх эд хөрөнгө борлуулсны орлогод 2%	Үл хөдлөх эд хөрөнгө борлуулсны орлогод 2%	-	
		Хүүгийн орлогод 10%	Хүүгийн орлогод 10%	-	
		Эрх борлуулсны орлогоос 30 %	Эрх борлуулсны орлогод 30%	-	
		Гадаадын ААН-ийн төлөөний газар өөрт ногдох ашгаасаа гадаадад шилжүүлбэл ашгийн 20%		**0**	
		Хуулийн 17.2.9.а-д заасан орлогод ашгийн 20%	Гэрээний 2.9.1-ийн орлогод **0%**	**0**	
		Хуулийн 17.2.9.б-д заасан орлогод ашгийн 20%	Гэрээний 2.9.2-ийн орлогод 20%	-	
		Хуулийн 17.2.9.в-д заасан орлогод ашгийн 20%	Гэрээний 2.9.3-ийн орлогод 20%	-	
		Хуулийн 17.2.9.г-д заасан орлогод ашгийн **20%**	Гэрээний 2.9.4-ийн орлогод **30%**	**+10%**	
		-0-3,0 тэр бум тутамд 10% -3,0-ээс дээш бол 25%	-0-3,0 тэр бум тутамд 10% -3,0-ээс дээш бол 25%	-	
2	Гаалийн албан татвар ***Эх сурвалж:*** *ГТГТТХууль*		Барилгын ажил гүйцэтгэх хугацаанд ногдуулахгүй	**0**	

	Гэрээний төслийн §2.19.1 2.19.2 2.20 2.21		Авто бензин, дизелийн түлшинд хуулийн дагуу төлнө	-	импортолно. Гэтэл ГТГТТ хуулийн дагуу 38.1.6-ийн дагуу ***тусгай зориулалтын машин, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж*** гаалийн татвараас чөлөөлөгдөнө.
3	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар ***Эх сурвалж:*** *НӨАТТХуулийн § 11.1* *Гэрээний төслийн §2.18 2.19.3.(i) - 2.19.3.(iv) 2.21*	-Импортолсон болон үйлдвэрлэсэн, Борлуулсан бараа, Гүйцэтгэсэн ажил, Үзүүлсэн үйлчилгээнд 10%	-Импортолсон болон үйлдвэрлэсэн, Борлуулсан бараа, Гүйцэтгэсэн ажил, Үзүүлсэн үйлчилгээнд 10%	-	**Гуравдугаарт:** Гэрээний 2.20-р заалт нь 3.14, 3.15, 3.16, 3.18 дахь заалтуудтай агуулгын хувьд зөрчилдөн МУ-д боловсруулах болон хайлуулах үйлдвэр барих нь эргэлзээтэй гэдгийг нотлож байгаа юм.
		-	Худалдах зориулалтаар экспортод гаргасан, гаальд мэдүүлсэн бараа 0%	**0**	**Дөрөвдугээрт:** Гэрээний 2.19.1-д зааснаар барилгын ажил гүйцэтгэх хугацаа гэх 7 жилийн хугацаанд импортын бараа нь гаалийн татвараас бүрэн чөлөөлөгдөнө.
		-	МУ-ын нутаг дэвсгэрээс гадаадад, гадаадаас МУ-д, гадаадаас МУ-аар дамжуулан бусад улсад гаргасан зорчигч болон ачаа тээврийн үйлчилгээ 0%	**0**	**Тавдугаарт:** Гэрээний хавсралтын 13-р зүйлд зааснаар зөвхөн Хаалтын тэнцэл ашигтай гарсан тохиолдолд Нөөцийн ашгийн нэмэлт төлбөр төлнө. Алдагдалтай гарсан тохиолдолд төлөхгүй.
		-	Гадаад улсад үзүүлсэн үйлчилгээ 0%	**0**	
		-	Үйлчилгээ үзүүлэх үед МУ-д байгаагүй гадаад улсын иргэн, хуулийн этгээдэд үзүүлсэн үйлчилгээ 0%	**0**	
4	Онцгой албан татвар */төслийн 2.21-д зааснаас бусад тохиолдолд/* ***Эх сурвалж:*** *ОАТТХуулийн §6.1*	90 хүртэл октантай- 0-11 ам. Доллар 90 ба түүнээс дээш октантай- 0-12 ам.доллар	Хуулинд заасан хувь хэмжээгээр	-	**Зургаадугаарт:** ***Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт буюу гэнэтийн ашгийн татвар*** тэглэгдсэнээр

	Гэрээний төслийн §2.1.4 2.21	Дизелийн түлш- 0-15 ам.доллар			***МУ-д орж болох татварын гол ашиг үгүй болж байна.***
5	Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр */төслийн 3.8-д заасан/* ***<u>Эх сурвалж:</u>*** *АМТХуулийн § 32.3 47.3.2 Гэрээний төслийн 3.8 3.9*	уурхайн эдэлбэрээс олборлож худалдсан, худалдахаар ачуулсан, ашигласан бүтээгдэхүүний борлуулалтын үнэлгээний 5,0%	уурхайн эдэлбэрээс олборлож худалдсан, худалдахаар ачуулсан, ашигласан бүтээгдэхүүний борлуулалтын үнэлгээний 5,0%	-	**<u>Долоодугаарт:</u>** Гэрээний 2.25-р зүйлд заасан шилжүүлгэ, гүйлгээ нь цөм хуульд заасан бүх татвар, хураамжаас чөлөөлөгдөнө. Энэ заалт нь 2.8-2.9-р заалтуудаа үгүйсгэн дээрхтэй холбоотой үйл ажиллагаагаа татвараас булттуулсан заалт болсон байна. **<u>Эцэст нь:</u>** Монгол улсад ашиг олох гол татварын төрлүүдийг ил болон далд аргаар тэглэсэнээр Оюу толгойн орд ашигласаны болон, АММИ-ийн үйл ажиллагаанаас Монгол улс их зүйл хүсэх хэрэггүй нь харагдаж байна. **Тухайлбал**, -НӨАТ, -Гэнэтийн ашгийн татвар, -Гааль, - ААН-ийн орлогын албан татвар, -Авто бензин, дизелийн түлш -Нөөцийн ашгийн нэмэлт төлбөр зэрэг албан татварууд тэглэгдэн **Үндсэндээ** -Нөөц ашигласны төлбөр, -Лицензийн төлбөрөөс л
		Гектар тутамд 15 ам доллар	Гектар тутамд 15 ам доллар	-	
6	Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр ***<u>Эх сурвалж:</u>*** *АМТХуулийн §32.2*	хайгуулын талбайн гектар тутамд эхний жилд 0,1 2 дахь жилд 0,2 3 дахь жилд 0,3 4-6 дахь жилд тус бүр 1,0 7-9 дэх жилд тус бүр 1,5 ам доллар	-	-	
7	Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар ***<u>Эх сурвалж:</u>*** *ҮХЭХАТТХуулийн §6* *Гэрээний төслийн §2.1.7*	хөрөнгийн бүртгэлд бүртгэгдсэн үнийн дүн, даатгалд даатгуулсан үнийн дүн, данс бүртгэлд бүртгэгдсэн үнийн дүнгийн 0.6%	Хуулинд заасан хувь хэмжээгээр	-	
	Тогтворжоогүй албан татвар /төслийн 2.1/				
8	Нөөцийн ашгийн нэмэлт төлбөр ***<u>Эх сурвалж:</u>*** *Гэрээний төслийн §2.7 Тус гэрээний 3-р хавсралт*	-	-Хаалтын тэнцэл алдагдалтай бол НАНТ төлөхгүй -ашигтай бол НАНТ нь хаалтын тэнцлийн 30%-тай тэнцүү байна.	?	

9	Авто бензин, дизелийн түлшний албан татвар */2.1-д тусгагдаагүй/* ***Эх сурвалж:*** *АБДТАТТХуулийн §6*	Автобензин 9О хүртэл октантай-20350төг 9О-ээс дээш октантай-25700төг Дизелийн өвөл, зуны түлш-2140 төг /тонн тутамд/	-	**0**	багахан хэмжээний ашиг олох юм. Иймээс гэрээний эдгээр заалтад хатуу анхаарч МУ-ын татварын хуулиудад заасан журмын дагуу бүх татварыг төлөхөөр өөрчлөлт оруулах нь зүйтэй.
10	Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт ***Эх сурвалж:*** *Гэрээний төслийн §2.6* *ЗБҮӨАТТХуулийн 7.1*	-Алт -Зэсийн хүдэр болон баяжмалын орлогоос тус бүр 68.0%	Гэнэтийн ашгийн татвараас чөлөөлөгдөх бөгөөд ямар ч нөхцөлд тэдгээрийг төлөх үүрэг хүлээхгүй	**0**	

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ӨГӨӨЖ

Энэхүү тооцоо нь Оюутолгой төслийн хөрөнгө оруулалтын гэрээнээс Монгол улсад бий болох эдийн засгийн үр ашгийг ойлгомжтой тодруулах үүднээс энгийн математик аргачлалаар тооцоолохыг хичээсэн. Учир нь энэхүү хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг маш олон тооны судлаачид өөр өөрийн арга барил, стандартаар тооцож гаргасан ба зарим тохиолдолд эдийн засгийн бус боловсролтой хүн тэр бүр ойлгох аргагүй нарийвчилсан тооцоонууд хийсэн нь гарсан үр дүнг буруугаар ойлгуулж ч болох юм. Мөн нөгөө талаар энэ тооцоонууд нь янз бүрийн байр сууринаас хийгдсэн нь зарим тохиолдолд хоорондоо зөрөх зэрэг асуудал гарч байна[1]. Гэхдээ энд нэг анхаарах асуудал байгаа нь төслийн техник эдийн засгийн үндэслэл, бусад холбогдох суурь үзүүлэлтүүд тодорхойгүй байгаагаас судлаач бүр өөр өөрийн тойм кейсийг сонгосон нь эдгээр хоорондоо зөрүүтэй үнэлгээ гарч байх магадлалтай юм. Иймээс энэхүү үнэлгээг хийхдээ дээрх асуудлуудыг харгалзан үзэж гарч болох алдаанаас зайлсхийхийн тулд тойм хэлбэрээр боловч ялгаатай сууриуд сонгосон. Үүнээс зээлийн эргэн төлөлтийг тооцоолоход л цаашид бусад аливаа үр ашгийг тооцоолох боломжгүй болж байна.

ЗЭЭЛИЙН ЭРГЭН ТӨЛӨЛТ

“Оюу толгой төслийн хувь нийлүүлэгчдийн гэрээ”-ний **10.1 (а)**-д зааснаар төсөлд шаардагдах хөрөнгө оруулалтыг Айвенхоугийн санхүүжүүлэгч нь ТӨК-ийн төлөх шаардсан мөнгөн хөрөнгийг бүхэлд нь ТӨК-ийн нэрийн өмнөөс төлөхөөр заасан.

[1] Эдгээр судалгаануудыг дэлгэрэнгүйгээр нь Нээлттэй нийгэм форум, Оюу толгой төслийн болон бусад судалгааны төвүүдийн сайтнаас үзэж болно. Өмнө хийгдсэн судалгаанд эдгээрээс санал нийлж буй хэсгээ жишээ болгон авсан нь шүүмжлэгдсэн тул энэ удаа ийнхүү товч дурьдсан болно.

Ингэснээр Монгол улсад 1.7 тэрбум ам долларийн хүүтэй зээл бий болох бөгөөд “Оюу толгой төслийн хувь нийлүүлэгчдийн гэрээ”-ний **10.2 (а)**-д зааснаар Айвенхоугийн санхүүжүүлэгч болон ТӨК-ийн хооронд зээлийн гэрээ байгуулахаар заасан бөгөөд гэрээний **10.2 (б)**-д зааснаар ***зээлийг зөвхөн ТӨК-д ногдох ногдол ашгаас*** төлнө.

Гэрээний **10.3 (г)-ийн 1**-д зааснаар зээлийн хүү 9.9% байх ба мөн гэрээний **10.3 (г)-ийн 3-д**

заасний дагуу АНУ-ийн ХҮИ-ийг нэмж тооцвол зээлийн жилийн хүү ойролцоогоор 12.5% болох магадлалтай боловч үүнийг эс тооцон гэрээнд заасан тодорхой хувиар тооцоолсон болно.

Өргөн баригдаад байгаа энэхүү гэрээний төслийн дагуу Монгол улсад оногдоод байгаа зээлийг хэдий хугацаанд төлж барагдуулах тооцоог гаргая. Бидний гаргаж буй тооцоонд хэрэглэгдэж байгаа тоон үзүүлэлтүүд нь гэрээний төслөөс эхтэй бөгөөд нэг жилд үйлдвэрлэх зэсийн дундаж хэмжээг Оюу толгой төслийн "Орд ашиглалтын цогцолбор төлөвлөгөө"-нд тусгагдсанаар, нэг тонн зэсийн үнийг London metal exchange-ийн үнээр авсан болно. Гэхдээ албан ёсоор техник эдийн засгийн үндэслэл гараагүй байгаа учир дараах суурь кейсүүдийг хэлбэлзэл их байхаар төсөөллийн аргаар гаргаж авсан бөгөөд хөдөлбөргүй үнэн байх шаардлагыг агуулаагүйг анхаарах нь зүйтэй юм.

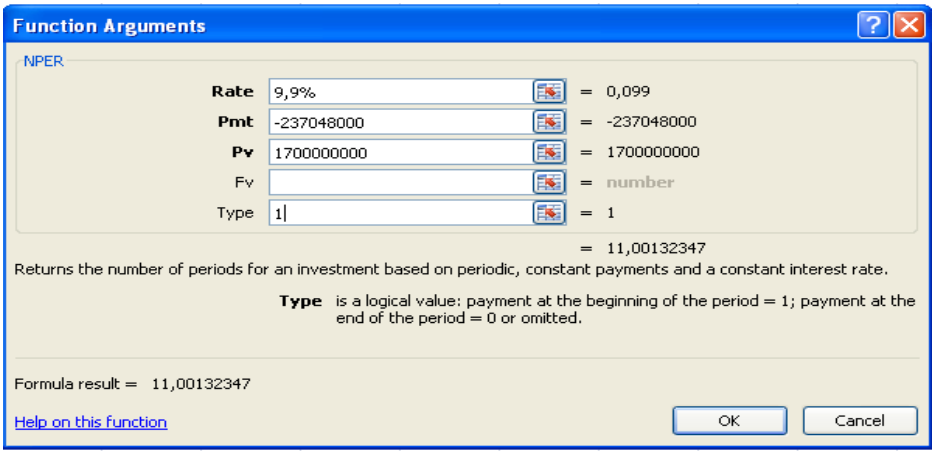
Тооцоонд хэрэглэгдэх үндсэн үзүүлэлтүүд:

- **Үйлдвэрлэлтийн дундаж хэмжээ**-жилд 332.000 тн
- **Зээлийн хэмжээ**-1.7 тэрбум ам доллар
- **Зээлийн жилийн хүү**-9.9%
- **Нэг тонн зэсийн зах зээлийн үнэ**-4000[15] ам доллар
- **Нийт зардал-** 33%-ийн татварыг олборлох, боловсруулах зэрэг эцсийн бүтээгдэхүүнд ноогдуулах нийт зардлыг нэмснээр1900 ам доллар гэж үзвэл:

332.000 * (4000-1900) = 697.200.000 /***нэг жилд олох нийт ашиг***/
428400000 * 0,34 = 237.048.000 /***нэг жилийн ногдол ашиг***/ Үүнийг тогтмол гэж үзвэл зээл төлж дуусах хугацааг олох хамгийн энгийн томъёонд оруулан тооцож үзье:

NPER(rate, pmt, pv,)= Хугацаа буюу ***NPER(9.9%, - 237.048.000, 1.700.000.000)***

Тайлбар: NPER гэдэг функц нь төлбөрийн хугацааг тодорхойлно.
Rate нь хүүгийн хэмжээ буюу 9.9%
PMT нь жилд төлөх тогтмол төлбөр юм. Өөрөөр хэлбэл Монгол улсын эзэмших 34%-д ногдох ашиг болох 237.048.000 ам доллар. Үүнийг жил тутам үндсэн зээлээс хасагдах учир хасах тэмдэгтэй оруулдаг.
PV нь Монгол улсад оногдох нийт үнэ буюу 1.7тэрбум ам доллар юм.

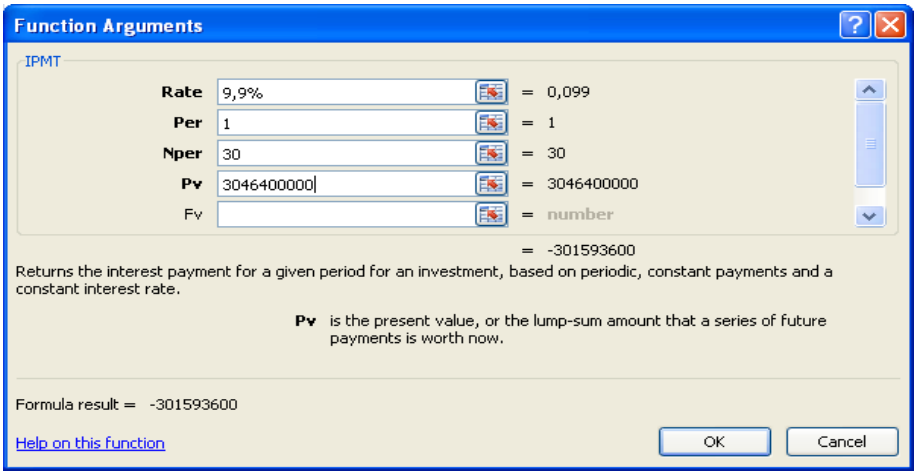

[15] "Дэлхийн өсөлт" ОУ-ын байгууллагын "МУ-ын татварын тогтолцоо ба уул уурхайн салбар" судалгаа. 2008/12. Гэрээнд гэнэтийн ашгийн татварыг авахгүйгээр тогтоосон тул Дэлхийн банкны 2004 оны тооцоог суурь болгон авсан.

Дээрх бодолтоос үзэхэд нийт зээлийг хүүгийн хамт ***11*** жилийн хугацаанд төлж дуусахаар байна. Гэвч энэ нөхцөл нь гэрээ байгуулсан жилээс эхлэн ногдол ашиг хуваарилах үед бодогдох нөхцөл юм.

Гэтэл гэрээний төслийн 2.12-р зүйлийн агуулгаас үзэхэд гэрээ хийсэн эхний 8 жил ногдол ашиг хуваарилах боломжгүй. Энэ тохиолдолд 8 жилийн зээлийн хүү болох ***1.346.400.000*** ам доллар хуримтлагдан үндсэн зээл дээр нэмэгдэнэ. Өөрөөр хэлбэл, Ногдол ашиг хуваарилж эхлэх үед бид ***1.346.400.000+1.700.000.000= 3.046.400.000*** ам долларийг хүүгийн хамт төлөх болно.

Үүнийг дээрхийн адил тооцоолбол гэрээний ***30*** жилийн хугацаанд Монгол улс уг өрийг төлж амжихгүй ба доорх бодолтын дагуу эхний жилдээ ***301.593.600*** ам доллар, цаашид хорогдох хувиар төлөх тохиолдолд ***30*** жилийн хугацаанд өрөө төлөх боломжтой юм. Гэтэл манай улсад ноогдох ашиг ***237.048.000*** ам доллар бөгөөд үүний зөрүү нь эхний жилд ***64.545.600*** ам доллар, цаашид хорогдох хэлбэрээр нийт ***656.361.811*** ам долларыг манай улс нэмж төсвөөсөө гаргах шаардлагатай болж байна. Өөрөөр хэлбэл манай улс гэрээний 30 жилийн дараа ашиг хүртэх биш харин ***656.361.811*** ам долларын өртэй байхаар байна. Иймээс энэхүү зээл нь манай улсад ихээхэн хохиролтой болох нь харагдаж байна.

Энэхүү тооцоог хийхдээ “Microsoft office, Excel 2007” программын энгийн функциональ томъёо бодолтыг ашигласан бөгөөд цаашид техник эдийн засгийн үзүүлэлт, суурь кейсүүд тодорхой болсон тохиолдолд хамгийн энгийнээр дээрх бодолтуудаар тооцоо хийж үзэх боломжтой.

* * *

Монгол Улсын Засгийн газар болон Айвенхоу майнз Монголия Инк ХХК-ийн хооронд байгуулах “ ОЮУ ТОЛГОЙ ТӨСЛИЙН ХУВЬ НИЙЛҮҮЛЭГЧДИЙН ГЭРЭЭ” –ний төсөлд хийсэн дүгнэлт , сайжруулах хувилбар

Гэрээний заалт	Зөрчилтэй асуудлууд	Судалгааны дүгнэлт	Сайжруулах хувилбар
Гэрээнд оролцогч талуудын эрх зүйн чадамж : *Эрдэнэс МГЛ ХХК*-Монгол улсад бүртгэлтэй ТӨК *Айвенхоу Оюу толгой Лтд*-Виржинийн аралд бүртгэлтэй компани *Айвенхоу Майнз Монголия Инк ХХК*-Монгол улсад бүртгэлтэй ХХК	- Уг гэрээг Виржинийн аралд бүртгэлтэй Айвенхоу оюу толгой Лтд компанитай байгуулж болох эсэх, талуудын эрх зүйн чадамж	1. ОУ-ын практикт Хувь нийлүүлэгч нь гадаадын компани бол тухайн компанийн эрх зүйн чадамжийг зайлшгүй баталгаажуулдаг байна. 1961 оны Гаагийн конвенцэд нэгдэн орсон орны хувьд хувь нийлүүлэгч этгээдийн баримт материалыг эрх бүхий байгууллагын апостиль тамга дарж хялбаршуулсан баталгаажуулалт хийдэг. Гаагийн конвенцэд нэгдээгүй орны тухайд ХН-гадаадын этгээдийн материалыг тухайн оронд суугаа ЭСЯ-ны консул баталгаажуулдаг байна. Мөн МУ-ын ХЗЯ, ГХЯ нь давхар баталгаажуулах шаардлагатай юм байна. Бусад орнуудын хувьд, гадаадын хөрөнгө оруулагч хуулийн этгээдээс эрх зүйн чадамжийг нотолсон дараахь материалыг баталгаажуулахыг шаарддаг. Тухайлбал -Толгой компаний зүгээс хувь нийлүүлэхийг зөвшөөрсөн шийдвэр -ХН этгээдийн үүсгэн байгуулсан баримт бичиг, түүний орчуулгыг нотариатаар баталгаажуулах - -ХН этгээдийн худалдааны реестрийн лавлагаа -ХН-ийн төлбөрийн чадварын лавлагаа(банкны справка) -ХН-ийн гэрээнд гарын үсэг зурах хүнд толгой компаниас олгосон итгэмжлэл -ХН компанийн өөрийн улсдаа бүртгүүлсэн татварын реестрийн лавлагаа -ХН компанийн удирдлага, гүйцэтгэх удирдлагуудын эрхийн баталгаажуулалт, -ХН компанийн албан ёсны хаяг, удирдах	- Монгол улс 1961 оны Гаагийн хялбаршуулсан баталгааны конвенцэд нэгдэн орсон бол эрх бүхий байгууллага баталгаажуулж апостиль гэрчилгээ олгодог. УИХ 2008.12.25-ний өдөр энэхүү конвенцэд нэгдэн орох тухай хуулийг баталж одоогоор гишүүн орнуудын зүгээс хүлээн зөвшөөрөх процедурийн шатандаа яваа юм байна. Үүнтэй холбогдуулан холбогдох хуулинд гадаадын хөрөнгө оруулагчийн эрх зүйн чадамжийг гэрчилсэн албан ёсны баримт материалыг бүрдүүлэх тухай нэмэлт өөрчлөлт оруулах - МУ-ын “ Гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай” хуульд гадаадын хөрөнгө оруулагчийн эрх зүйн чадамжийг тодорхойлох, баталгаажуулах тухай зүйл, заалт тусгагдаагүй байх ба хуулийн 2.8,2.9,2.10-р зүйлд зөвхөн хөрөнгө оруулагчийн эрх зүйн хамгаалалт, эрхийн талаархи заалтуудыг голлон тусгажээ. Иймд гадаадын хөрөнгө оруулагчийн эрх зүйн чадамжийг тодорхойлоход

11

		бүрэлдэхүүний талаарх мэдээлэл -ХН компанийн дүрмийн сангийн хэмжээ зэрэг зайлшгүй мэдээллүүдийг авч эрх зүйн чадамжийг баталгаажуулдаг байна. (Эх сурвалж: ОУ-ын DIGESTA хуулийн зөвлөгөө өгөх корпорацийн сайт) 2. Виржинийн арлын компанийн тухай (British virgin Islands, Intentional business Companies Act, 1984)хуулиар уг offshore зонд меморандум байгуулж компанийг бүртгэх ба меморандумын хугацаа дуусах, буюу эсвэл түүнд заасан нөхцөлөөр компанийг татан буулгах асуудлыг шийдвэрлэдэг байна. Бүртгэлтэй компаниудыг орлогын албан татвар, хүү, ногдол ашиг, роялтигийн татвар, нөхөн олговор гэх мэтийн татварууд аас чөлөөлдөг байна. Компани өөрийн нэрээр хувьцаа гаргаагүй бол захирлуудын зөвлөлийн шийдвэрээр сайн дураараа татан буугдах ч боломжтой юм байна. - Канадын Үнэт цаас болон Биржийн хорооны сайтнаас Айвенхоу майнз групп, түүний салбар болон охин компаниуд, тэдгээрийн хоорондын холбоо, харилцан хамаарал болон үйл ажиллагааны байдлын талаархи мэдээллийг авч судалсан болно. (Судалгааг хавсаргав)	шаардагдах баримт материалууд,түүнийг хянах, баталгаажуулахтай холбоотой заалтуудыг уг хуульд нэмж тусгах шаардлагатай. - Виржинийн арлын Компанийн тухай хуулиар Айвенхоу Оюу толгой Лтд компани нь олон төрлийн татварын хөнгөлөлт эдлэх боломжтой, мөн татан буугдах процесс хялбар шийдэгдэх магадлалтай тул Хувь нийлүүлэгчдийн гэрээг ямар субьекттэй хийхээ судалж шийдвэрлэх. - Айвенхоу групп бол санхүүгийн зах зээлд ажиллах туршлагатай, бусад хөрөнгө оруулагчид болон хувьцаа эзэмшигчдийг Оюу толгой төсөлд татан оролцуулах ажиллагааг зохион байгуулж буй зуучлагч компани гэж ойлгогдож байна.
Компанийн хэлбэр Айвенхоу майнз Монголия инк ХХК нь Монгол улсын Компанийн хуулийн дагуу байгуулагдсан компани	-Айвенхоу майнз Монгоия инк компанийн хэлбэр нь ХХК, ХК алин болох - Компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгө, түүнийг бүрдүүлэх хэлбэр	1. Гэрээнд зааснаар АММИ компани нь 2 хувь нийлүүлэгчтэй ХХК болович Оюу толгой теслийг ашиглан бирж дээр хувьцаа гаргах, эсвэл гуравдагч этгээдээс санхүүжилт авах замаар хөрөнгө босгох, өрийг АММИ-гийн хувьцаанд хөрвүүлэх, давуу эрхийн хувьцаа эзэмшүүлэх зэрэг эрхүүд нь Айвенхоуд нэлттэй байна. МУ-ын "Ашигт малтмалын тухай "хуулийн 5.6-д .. ашигт малтмалын орд ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшиж байгаа этгээд хувьцааныхаа 10-аас доошгүй хувийг Монголын	-АММИ компани нь ХХК, эсвэл ХК алин байхыг тохиролцох. - Компани нь ХК хэлбэртэй байх тохиолдолд компанийн санхүүгийн тайлагнал, мэдээлэл нэлттэй, хөрөнгө оруулагчдын зүгээс хяналт тавих боломж бүрдэх үүднаас илүү "хяналттай" " нээлттэй " хувилбар байж болох юм. - ХК байх тохиолдолд АММИ компани нийт хувьцааныхаа 10-

		Хөрөнгийн биржээр арилжина. гэж заажээ. Canadian Securities Administrations (CSA)-гийн мэдээллээс үзэхэд , Ivenhoy mines Ltd компани нь Нью Йорк, Торонтогийн Хөрөнгийн биржид IVN нэрээр бүртгэлтэй ба компанийн хувьцааны зах зээлийн үнэлгээ TSE-д -1.8 тэрбум доллар, NYSE-д 2.3 тэрбум ам доллар байна. Айвенхоу компанитай стратегийн түншлэлийн гэрээ байгуулсан RIO Tinto Plc(ADR) компани нь Нью Йоркийн ХБ-д – 40.0 тэрбум долларын зах зээлийн үнэлгээтэй, RIO Tinto Limited компани нь Австралийн ASX биржид 59.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийн үнэлгээтэй байна. Айвенхоу, Рио Тинто аль аль нь биржээр дамжуулан Оюу толгойн санхүүжилтэд шаардагдах хөрөнгийг босгож байгаа нь шууд бусаар эдгээр хөрөнгө оруулагчид АММИ-д хөрөнгө оруулж, хувьцаа эзэмших боломжтойг харуулж байна. 2.МУ-ын КТХ-иар шинээр компани үүсгэн байгуулахдаа хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн төлөвлөсөн хэмжээ, зарлах хувьцааны тоо, нэрлэсэн үнэ, төлөвлөсөн ашгийн хэмжээ, үйл ажиллагаа явуулах хугацаа зэргийг тусгасан төсөл боловсруулж хувьцаа эзэмшигчдэд санал болгох ёстой. Гэтэл одоогоор уг төслийн ТЭЗҮ тодорхой биш, цаашид хэдий хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардагдах нь тодорхойгүй байна. 3. АНУ-ын Securities and Exchange Commission, Айвенхоу майнз компанийн 2007 оны санхүүгийн аудитийн тайланд бичсэнээр, тус компани нь 2000 оны 12 сарын байдлаар Robert M. Friidland-ийн эзэмшиж байсан 5.1 сая долларын үнэлгээтэй Австралийн Savage river төмрийн хүдрийн ордыг 2005 онд Stemcor Holdings limited компанид 5 жилийн дотор төлбөр хийх, ингэхдээ тухайн үеийн тонн	аас доошгүй хувийг хувьцаа гаргаж МХБ-ээр нээлттэй арилжаалах ёстой. Энэ тохиолдолд Айвенхоу, Эрдэнэс Мгл компанийн эзэмших хувьд өөрчлөлт орж жижиг хувьцаа эзэмшигчдийн оролцоо бий болно. - АММИ нь Монгол улсын КТХ-д нийцүүлэн компани үүсгэн байгуулахад шаардагдах төсөл, тооцоо, хувь нийлүүлэх хөрөнгийн хэмжээ, хувьцааны тоо зэргийг тодорхой болгох шаардлагатай - Компанийг ямарч хэлбэрээр байгууллаа гэхэд Монголын тал эзэмших хувьдаа ногдох хөрөнгийг компаниас зээл авалгүйгээр бүрдүүлэх боломж бий. Тухайлбал: - Монгол тал Айвенхоугийн нэгэн адил Оюу толгой ордыг ашиглан гадаад, дотоодын хөрөнгийн бирж дээр хувьцаа гаргах эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх. (АМТХуульд зөвхөн лиценз эзэмшигч хувьцаа гаргах эрхтэй гэж заажээ. Лиценз эзэмшигч нь АММИ гэж ойлгож байгаа. Ер нь Эрдэнэс Мгл ч гэсэн Айвенхоугийн нэгэн адил ХК хэлбэртэй нээлттэй компани байж болно. ХК болсон тохиолдолд ямар ч үед хөрөнгө босгох, улмаар Эх орны хишиг сангийн хөрөнгийг хуримтлуулах эх үүсвэрийг

		тутмын зах зээлийн үнийн өсөлттэй уялдуулан үнээ нэмэгдүүлэх нөхцөлтэйгээр борлуулж 2007 оны эцсийн байдлаар нийт 111 сая ам долларын төлбөр авсан нь анхны үнээс хэт илүү үнээр борлуулсан болохыг дурьджээ. (Эх сурвалж: USA, SEC, Washington DC, Annual information form, March 28, 2008) Мөн тус компани нь Рио-Тинто компанитай хийсэн түншлэлийн гэрээнийхээ хүрээнд Мяанмар улсад ашиглаж байсан зэсийн орд болон бүх хөрөнгөө Өмнөд солонгосын компанид худалдсан гэсэн мэдээлэл байна. Үүнээс үзэхэд ашигт малтмалын ордыг худалдах, хөрөнгө босгох тал дээр Айвенхоу компани их туршлагатай, боломжтой хувилбаруудыг овжин ашиглах чадвартай компани тул Оюу толгой ордыг ашиглуулахдаа уг ордын нөөцийн үнэлгээ, ирээдүйд олох бизнесийн ашгийг тооцоолох шаардлагатай.	бүрдүүлэх боломжтой) - КТХ-д зааснаар хувь нийлүүлэгч нь төлбөрөө мөнгөн бус хэлбэрээр хийх боломжтой тул Оюу толгой ордын үнэлгээг хийлгэх , үнэлгээндээ дүйцүүлэн хувь эзэмших асуудлыг судалж шийдвэрлэх шаардлагатай.
Компанийн бүтэц Гэрээний 3-р зүйлд: ТӨК компанийн хувьцааны 34%-ийг Айвенхоу 66%-ийг эзэмших	- Компанийн энгийн хувьцааны 34%-ийг Эрдэнэс МГЛ эзэмших, энэ хувьцааны үнийг Айвенхоу төлөх ба үүнд нь АНУ-ын ХҮИ-ийн инфляцийн түвшнээр засварласан 9.9%-ийн хүү тооцно - Айвенхоу болон түүний томилсон этгээдэд давуу эрхийн хувьцаа,үүний дотор	- Судалгаагаар АНУ-ын ХҮИ-ийн дундаж хүүгээр засварлаж тооцоход төлөх хүүний хэмжээ 9.9% биш ойролцоогоор 12.5% болох тооцоо байна. - Монголын тал өөрт ногдох хөрөнгөө урьдчилгаа хэлбэрээр зээл авч үүндээ хүү төлөхөөр тооцсон нь эдийн засгийн хувьд үр ашиггүй бөгөөд өөрт байгаа боломжийг ашиглах, бүрдүүлэх талаар санаачлага гаргахгүй байгааг харуулж байна. - Энгийн тооцоогоор, “Оюу толгой орд ашиглалтын цогцолбор төлөвлөгөө-2005”-ийн үзүүлэлтэд суурилан тооцоход, хэрвээ үндсэн зээлээ эхний ээлжинд төлллөө гэхэд жилд 332.0 мян.тонн зэс олборлож 4000 ам доллар (Лондон металлын биржийн 2009 оны 3	- Айвенхоу хэт их хэмжээний зээлийн хөрөнгөөр компанийг санхүүжүүлж, улмаар татвар ногдох орлогоос хүүгийн төлбөрийн хасалтыг хийж компанийн ашгийг нэмэгдүүлэхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлжээ. Мөн авсан зээлдээ 9.9%-ийг АНУ-н ХҮИ-ээр нэмэгдүүлэн хүү төлнө - Айвенхоу нь давуу эрхийн хувьцаа гаргаж өөртөө болон хамааралтай компанидаа олгох

	санхүүжүүлэх хувьцаа олгоно. Үүнд ХҮИ-ээр тохируулсан 9.9%-ийн хүү ногдоно - Хувь нийлүүлэгчийн өр гэх 1.0 тэрбум долларт мөн ижил хэмжээний хүү төлнө - Гуравдагч талаас авах зээл нь Монгол улсаас , эсвэл гаднын эх үүсвэрээс байх боломжтой	сарын дундаж үнэ)-аар борлуулна, үүнээс 33% Дэлхийн өсөлт ОУ-ын байгууллагын 2008 оны 12 сард хийсэн судалгаагаар тооцсон минимум татварын хувь-иар татварт төлнө гэж үзвэл ногдол ашгийг гэрээ байгуулснаас хойш жил бүр тогтмол олгосон гэвэл 11 жилд, хэрвээ Гэрээнд заасны дагуу эхний 8 жилд ногдол ашиг хуваарилахгүй хувилбараар тооцвол энэ хугацаанд зээлийн хүүд 1.3 тэрбум ам доллар хуримтлагдаж хугацааны эцэст нийт өр 3.0 тэрбум ам доллар болно. Энэ өрийг 9.9%ийн хүүтэйгээр төлөхөд гэрээний 30 жил хүрэлцэхгүй гэсэн тооцоо гарч байна. Манай судлаачид хэд хэдэн хувилбараар хийсвэрлэл тооцоог хийж үзэхэд наад зах нь 23 жил цаад тал нь 34 жилийн дараа л Монгол тал ногдол ашиг авч эхлэх тооцоонууд гарч байгаа учраас зээл авах хувилбар Монгол талд ашиггүй гэсэн дүгнэлт хийж болохоор байна. Тооцооны энэ хувилбарыг хамгийн сайн хувилбар гэж үзэж болно. Нөхцөл байдал үүнээс муу ч байж болох талтай.(Суурь үзүүлэлтүүд тодорхой биш учраас нарийвчлан тооцох боломжгүй) - Гэтэл Айвенхоу өнөөгийн байдлаар оруулсан гэх 1.0 тэрбум долларын хөрөнгийг зээл хэмээн үзэж АНУ-ын ХҮИ-ээр засварлан хүү авахаар гэрээнд тусгажээ. - Мөн Айвенхоу өөрийн өрийг давуу эрхийн хувьцаанд хөрвүүлэх, ингэснээр эхний ээлжинд ногдол ашиг авах боломжтой хувилбаруудыг гэрээнд тусгасан байна.	эрхтэй. Энэ хувьцаандаа мөн л инфляцийн засвартай 9.9%-ийн хүү нэмж тооцох, эхний ээлжинд ногдол ашиг олгох нөхцөлийг бүрдүүлжээ. Энэ нь Монголын талд ямарч ашиггүйгээр барахгүй АММИ-гийн ашгийг бүхэлд нь Айвенхоу хүртэх боломжийг бүрдүүлж байгаа тул энэ олон төрлийн давуу төлбөрүүдийг хязгаарлах, давуу эрхтэй хувьцаа гаргах дээд хэмжээг тогтоож өгөх шаардлагатай. - Мөн зээл- давуу эрхийн хувьцаа, энгийн -давуу эрхтэй хувьцааны зохистой харьцааг тогтоох - Бусад орнуудын жишгээс үзэхэд хувьцааны тодорхой хувийг 10%-ийг үнэгүй эзэмших, татварыг тогтворжуулахгүйгээр хуульд заасан хэмжээгээр авах жишиг байна. Тухайлбал, Гана, Буркина Фасо, Ботсвана, Зааны ясан эрэг, Лаос зэрэг улсуудыг нэрлэж болно.

		- АММИ-д 1.0 тэрбум долларын хөрөнгө оруулалт хийсэн, эхний хөрөнгө оруулалтад 5.0 тэрбум доллар шаардлагатай гэх боловч ТЭЗҮ, Санхүүгийн аудит хийгдээгүй учраас хүлээн зөвшөөрөхөд төвөгтэй, цаашид хэд болох нь тодорхойгүй, энэ хэмжээгээр Айвенхоугийн зээмших хувь нэмэгдэх, Монгол талын зээмших хувь буурах, нөгдол ашиг хуртэхгүй байх нөхцөл бүрджээ.	- Ашиг малтмалын салбарт улс орнууд татварыг дараахь байдлаар авч байна. Үүнд: Канад-64% хүртэл, Канад-54% хүртэл, Гвиней-51, Индонез-52, Зааны ясан эрэг- 62%, Узбекистан-63% гэх мэт. Эх сурвалж: Дэлхийн банк -2007
Компанийн санхүүжилт, Санхүүжүүлэх хувьцаа -Айвенхоу санхүүжилтийн хугацаанд энгийн хувьцаа гаргах, давуу эрхийн хувьцаа гаргах, Айвенхоугийн санхүүжүүлэгчээс ерийн санхүүжилт хийх, төслийн санхүүжилтийг гуравдагч этгээдээс авах болон бусад аргаар санхүүжилт хийх - Айвенхоу нь ерийн нийлүүлсэн хөрөнгөд хамаарах санхүүжилтийн хэлбэрийг тодорхойлох бөгөөд эдгээр аргууд нь Айвенхоугийн	Гэрээний 11-д : Айвенхоу давуу эрхийн хувьцаа гаргах замаар санхүүжилт хийх шийдвэр гаргах, ингэхдээ компанийн гаргасан санхүүжүүлэх хувьцааг Айвенхоу, Айвенхоугийн томилсон этгээд Рио Тинто групп, эсхүл Айвенхоу группийн аливаа салбар компаниуд зээмшинэ. СХ-нд улирал тутам нөгдөл ашиг төлнө, төлөөгүй тохиолдолд хуримтлуулж тооцно. Нөгдөл ашгийг тооцохдоо АНУ-ын инфляцийн хүүгээр өсгөж тооцно. Монголын тал хөрөнгө нийлүүлэх эрхгүй гэх мэтийн заалтууд тусгагджээ. Айвенхоу санхүүжилтийн хэлбэрийг өөрөө тодорхойлох ба	- Гэрээний 11-д зааснаар “санхүүжүүлэх хувьцаа гэж компанийн капитал хөрөнгийн давуу эрхийн хувьцааг хэлнэ” гэжээ. - МУ-ын “Компанийн тухай “хуулиар компанийн хувьцаа нь энгийн болон давуу эрхийн гэсэн 2 хэлбэртэй байх ёстой атал гэрээнд санхүүжүүлэх хувьцаа гэсэн томьёоллыг оруулж ирсэн нь хууль зөрчжээ. Агуулгаас үзэхэд, Айвенхоу хувь нийлүүлэх хөрөнгөө гуравдагч этгээдээс зээл хэлбэрээр авч зээлийн хөрөнгөөр компанийг санхүүжүүлэх, ингэхдээ Айвенхоугийн авсан зээл: хөрөнгө оруулалтын харьцаа 3:1 харьцаанаас давсан тохиолдолд илүү гараагүй зээлд төлсөн хүүгийн төлбөрийг татвар ногдох орлогооос хасч, үлдэх зээлийн хүүг ногдол ашиг хэмээн үзэж мөн татвараас чөлөөлөх нь. Зээл хэлбэрээр авсан хөрөнгөнд нь АММИ ХҮИ-ээр засварласан 9.9%-ийн хүү төлөхөөр тусгажээ. Айвенхоу гуравдагч компаниас зээл аваад түүнд нь АММИ компани хүү төлөх, давуу эрхтэй хувьцаа олгох, тэргүүнээлжинд нөгдөл ашиг олгох, ингэхдээ бүр улирал тутамд	- Гэрээний 11-р бүлэгт заасан санхүүжүүлэх хувьцаатай холбоотой заалтуудыг хасах. - Айвенхоу хувь нийлүүлсэн хөрөнгөө зээл авч бүрдүүлсэнээс үүсэх хариуцлагыг Компани хүлээх учиргүй. Компанийн дүрмийн сан буюу Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг хатуу тоттоох шаардлагатай. Үүний 66%-д нөгдөх хөрөнгийг Айвенхоу өөрөө хариуцан гаргах (үүнтэй холбоотой үүрэг, хариуцлагыг АММИ хүлээхгүй). - Хуулиар АММИ компани өөрийн нэрээр үйл ажиллагааны санхүүжилтэнд зориулан зээл авсан тохиолдолд үүнтэй холбоотой үүргийг хүлээх, өөрийг хувьцаанд хөрвүүлэх

санхүүжүүлэгчид тааламжтай нөхцөлийг олгох, үүнийг ТӨК болон Компани хүлээн зөвшөөрөх	санхүүжүүлэгчид энэхүү гэрээний 10, 11, 12-т зааснаас дутуугүй тааламжтай нөхцөлийг бүрдүүлэх, ийнхүү хөрөнгө нийлүүлсэнийг ТӨК болон компани хүлээн зөвшөөрнө	ногдол ашиг төлөх зэргээр хязгааргүй эрх эдлүүлж байгаа нь дэндүү шударга бус байна. Гэтэл Монгол тал эсрэгээрээ Айвенхоугаас зээл аваад үүндээ хүү төлөхөөр байгаа нь харамсалтай . Тэгвэл яагаад Монгол тал Айвенхоугаас зээл авах биш өөр замаар хөрөнгө босгож, давуу эрхийн хувьцаа эзэмшиж болохгүй гэж? - Монгол тал 34%-даа зөвхөн энгийн хувьцаа эзэмших, нөгөө тал 66%-тай ч гэсэн зээлийн хөрөнгөөр компанийг санхүүжүүлж, хамааралтай этгээдүүдээрээ дамжуулан давуу эрхийн хувьцаа эзэмших боломж нээлттэй. Санхүүжилтийн аргаа тодорхойлох, өөрт ашигтай шийдвэрийг гаргах бүрэн эрх нь Айвенхоуд байна. Монгол тал үүнд ямарч нөлөө үзүүлж чадахгүйгээр байна. - Санхүүжилтийн хугацаа гэх гэрээ байгуулагдсанаас хойш үйлдвэрлэл явуулж эхэлсэн 3 жилийн хугацаанд Айвенхоугийн зүгээс оруулсан хөрөнгийг санхүүжүүлэх хувьцаа хэмээн давуу эрхийн хувьцаатай адилтган үзэж байна. Өөрөөр хэлбэл, Айвенхоу хувь нийлүүлсэн хөрөнгөө ямар ч эрсдэлгүйгээр, харин ч бүр ашигтай нөхцөлөөр бүрдүүлж, дунд нь зөвхөн зуучлагчийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа нь харагдаж байна. Айвенхоу хувь нийлүүлсэн хөрөнгөө зээлээр бүрдүүлэх үү, өөрийн хөрөнгөөр бүрдүүлэх үү, хувьцаагаа худалдан борлуулж бүрдүүлэх үү гэдэг нь зарчмын хувьд энэ гэрээнд хамааралгүй. Үүнээс үүдэн гарах үүрэг хариуцлага, төлбөр, эрсдэлийг АММИ хариуцах	асуудлыг хууль, журмын дагуу шийдвэрлэх ёстой. Энэ нь Айвенхоугийн оруулсан хөрөнгөд тооцогдох учиргүй - Гэрээнээс харахад АММИ хамтарсан компани мэт боловч 66%-ийг данган эзэмшиж байгаа учраас ямарч асуудлаар шийдвэр гаргах эрхтэй болж байна. Уг нь Оюу толгой орд ашиглах төслийг гадаад дотоодын хөрөнгө оруулагчдад санал болгоход ямар ч хэмжээний хөрөнгийг босгох боломж бий. Удирдлага, хяналтын зохистой харьцааг бий болгохын тулд Айвенхоугийн эзэмших хувийг бууруулж, АММИ-гийн тодорхой хувийг бусад хөрөнгө оруулагчдад санал болгох, биржээр арилжаалах хувилбарыг тооцож үзэх нь зүйтэй байх. - Санхүүжилтийн хугацаанд Айвенхоу оруулсан хөрөнгөндөө Монгол талын адилаар энгийн хувьцаа эзэмших үү, давуу эрхийн хувьцаа

		учиргүй.	эзэмших үү гэдгийг гэрээгээр тохиролцох шаардлагатай.
Ногдол ашиг хуваарилах	Гэрээний 14.1, 14.2-т зааснаар -Компани эхний ээлжинд Гэрээний 13-д заасан гуравдагч этгээдийн зээл, хувь нийлүүлэгчийн олгосон зээл, хувь нийлүүлэгчийн өрийн хүү болон санхүүжүүлэх хувьцааны ногдол ашиг, хувь нийлүүлэгчийн бүх үндсэн өр, санхүүжүүлэх хувьцааны бүх хөрөнгийг, давуу эрхтэй бүх хувьцааг ногдол ашгийн хамт гэх мэтээр Айвенхоутой хамааралтай бүх л өр, зээл, хүү төлбөр, хувьцаанд оруулсан хөрөнгийг эргүүлэн төлсөний дараагаар ТӨК-д ногдол ашиг олгох эсэх асуудлыг шийднэ. Ингэхдээ компанийн ирээдүйн мөнгөн урсгалын хэрэгцээг харгалзан олгох эсэхийг шийдэх ба эхний ээлжинд ТӨК-ийн өрийг суутгана	- Гэрээний нөхцөлөөс харахад Айвенхоу гийн хувьд маш олон давуу боломж олгогджээ. Ямарч хэлбэрээр хөрөнгө оруулсан байлаа гэхэд Айвенхоу болон түүнд хамааралтай этгээдүүд эхний ээлжинд авсан бүх зээлээ хүүгийн хамтаар төлүүлэх, Айвенхоугийн хөрөнгө оруулсан гэх 1.0 тэрбум долларын өр хүүгийн хамт төлөгдөх, Айвенхоуд хамааралтай этгээдээс авсан бүх зээлийг хүүгийн хамт төлсөн байх, санхүүжүүлэх хувьцаанд тооцсон ноогдол ашгийг хүүтэйгээр эргүүлэн төлсөн байх, бусад давуу эрхтэй хувьцаанд тооцсон ноогдол ашгийг төлсөн байх энэ бүх ажиллагаануудхийгдсэний дараагаар л Эрдэнэс Мгл компанид ногдол ашиг өгөх эсэхийг шийдэх юм байна. Ийм байдлаар маш олон төрлийн төлбөрийг гадны хөрөнгө оруулагч авч байгаа, мөн давуу эрхтэй хувьцаа гаргах хязгаарыг тогтоож өгөөгүй байгаа учраас Монгол тал ойрын ирээдүйд ногдол ашиг авах боломжийг хаагаад зогсохгүй авсан зээлийнхээ хүүнд маш их алдагдал хүлээж, АММИ компанийн ашгийг үндсэндээ Айвенхоу хүртэх боломжийг бүрдүүлсэн байна. - Хэрэв санхүүгийн жилд ашигтай ажилласан бол хуримталсан ашгийн 50-иас доошгүй хувийг ногдол ашиг хэлбэрээр хуваарилж болно. Хөрөнгө оруулагч менежментээрээ дамжуулан ногдол ашгийн хэмжээг багасгах боломжтой.	- Компанийн давуу эрхийн хувьцаанд улирал тутам ногдол ашиг төлнө, ногдол ашгийг хуримтлуулж тооцно гэсэн нь хууль зөрчжээ - Санхүүжилтийн хугацаа буюу Компанийн тогтоосон Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийг бүрдүүлэх явцад Айвенхоу болон түүнд хамааралтай этгээдүүдүүдийн оруулсан хөрөнгийг зээл гэж үзэхгүй, давуу эрхийн хувьцаанд хөрвүүлэхгүй, хүү болон ногдол ашгийг индексжүүлж төлөхгүй байх асуудлыг гэрээгээр зайлшгүй тохирох. Давуу эрхийн хувьцаа гаргах хязгаар, хэнд хэрхэн эзэмшүүлэхийг гэрээнд тодорхой тусгах - Айвенхоу эзэмших хувьдаа ногдох хөрөнгийг бүрдүүлэхтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг АММИ хүлээх нь утга учиргүй бөгөөд талууд адилхан энгийн хувьцаа эзэмшихээр гэрээнд заах. Давуу эрхийн хувьцаа гаргах шаардлага байгаа эсэхийг тооцох, хэн эзэмших, Монгол тал эзэмшиж болох эсэхийг шийдвэрлэх

Хувьцаа шилжүүлэх, барьцаалах, хөрөнгийн биржээр арилжаалах, опцион гаргах	Гэрээний 15-р зүйлд -Хувьцаа эзэмшигч талууд нөгөө талынхаа зөвшөөрлийг бичгээр авахгүйгээр хувьцаагаа захиран зарцуулахгүй, шилжүүлэх тохиолдолд нөгөө талдаа худалдан авахыг санал болгохоор 15.1,15.2-т заасан боловч Айвенхоу болон Рио Тинто группийн аливаа гишүүн нь бусад хувь нийлүүлэгчээс зөвшөөрөл авахгүйгээр тухайн группийн аль нэг гишүүнд бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн хувьцаагаа шилжүүлж болно гэж заасан - Мөн гуравдагч этгээдээс авах зээлд хувьцааг барьцаалж болох ба Айвенхоу ТӨК-д ногдох ногдол ашиг болон төлөгдөх бүх мөнгийг авсны дараагаар барьцаалуулагч эрхээ эдлэхээр заасан - ТӨК зөвхөн өөрийн эзэмшлийн 34%-д ногдох хувьцаагаа Хөрөнгийн ижрээр борлуулж болох, ТӨК-ийн төрийн өмчийн оролцоо үгүй болсон эсвэл ХК болсон тохиолдолд Айвенхоуд	- Монгол улсын Компанийн тухай хуулийн 39-д заасны дагуу талууд эзэмшиж буй хувьцаагаа нөгөө талдаа худалдахыг санал болгох үүрэгтэй боловч энэхүү эрхийг хэрэгжүүлэх нь Монгол талдаа ихээхэн хязгаартай, Айвенхоу болон Рио Тинто группийн гишүүд хооронд шилжүүлэх, худалдахад ямар нэгэн хязгаарлалт байхгүй байна. - Монгол талын хөрөнгийн биржээр арилжаалах хувьцааны хэмжээ 34%-иар хязгаарлагдаж байна. Мөн ТӨК хувьцаагаа хэсэгчлэн буюу бүхэлд нь худалдах буюу шилжүүлбэл Айвенхоуд төлөх бүх төлбөрийг нэн даруй гүйцэтгэх, эс бөгөөс худалдан авсан этгээд ногдол ашиг авах эрхээ хязгаарлуулахаар заажээ. - ТӨК гэрээнд заасны дагуу 30 жилийн дараа гэрээг үргэлжлүүлэн сунгасан тохиолдолд 16%-ийг нэмж эзэмших эрхтэй болох бөгөөд энэ тохиодолд ч гэсэн Айвенхоу төслийн менежментийг хэрэгжүүлэх, ТУЗ-аар шийдвэр гаргах эрхээ ямар нэгэн хязгаарлалтгүйгээр бүрэн хэмжээгээр хадгалахаар ойлгогдож байна. - Компанийн тухай хуульд зааснаар хувьцаа эзэмшигчид өөр хоорондоо тохиролцсоны үндсэн дээр хувьцаагаа захиран зарцуулах эрхээ харилцан хязгаарласан гэрээ байгуулж болох ба гэрээний үйлчлэх хугацаа 10 жилээс дээшгүй байхаар заасан атал гэрээнд зааснаар Монгол талын эрхийг 30 жилээс дээш хугацаагаар хязгаарласан, Айвенхоугийн эрх хязгаргүй байгаа нь эрх тэгш зарчимд нийцэхгүй байна. ТӨК өөрийн эзэмших хувийг 16%-иар нэмэгдүүлэх опциontой бөгөөд уг эрхийг Хөрөнгө оруулалтын гэрээг сунгаснаас	- Айвенхоу болон түүнд хамааралтай этгээд (Айвенхоу группийн компаниуд, Рио Тинто түүнтэй хамааралтай компаниуд) ийн хувьцаа эзэмших, шилжүүлэх эрх нь нээлттэй байгааг хязгаарлах - Бүхэлдээ Монгол талын эрхийг ихээхэн хязгаарласан, Айвенхоу талд давуу боломжуудыг олгосон байгааг анхаарах - Айвенхоу групп болон хамааралтай этгээдүүд өөрсдийн хувьцаагаа шилжүүлэх замаар шууд бусаар ч хувьцаагаа шилжүүлж олох юм.

	үлдэгдэл төлбөрөө нэн даруй төлөх, эсрэг тохиолдолд хувьцаа шилжүүлэн авсан этгээд ногдол ашиг авах эрхгүй байх	хойш 1 жилийн дараа эдлэх - ТӨК опционыг авч 50% эзэмшсэнийг үл харгалзан Айвенхоу нь ОЮу толгой төслийн менежментийг бүрэн хэмжээгээр, хязгааргүйгээр хадгалах , Компанийн ТУЗ-ийн бүх хурал дээр шийдвэр гаргах эрхтэй зэрэг нь Айвенхоу 50-иас доошгүй жил компанийн бодлого, шийдвэрийг тодорхойлно гэдэг нь харагдаж байна.	
Монголын тал 34%-ийн хөрөнгөө зээл авахгүйгээр эзэмших боломж бий юү	Компанийн энгийн хувьцааны 34%-ийг Эрдэнэс МГЛ эзэмших, энэ хувьцааны үнийг Айвенхоу төлөх ба үүнд нь АНУ-ын ХҮИ-ийн инфляцийн түвшнээр засварласан 9.9%-ийн хүү тооцож улирал тутам суутган авна.	-Монгол улсын Үндсэн хуульд " Газар, түүний хэвлийд байгаа баялаг ард түмний мэдэл, төрийн хамгаалалтанд , төрийн өмчлөлд байна.., Компанийн тухай хуулийн 45.1-д " Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол гаргасан үнэт цаасны төлбөрийг худалдан авч байгаа этгээд мөнгө, үнэт цаас, эд хөрөнгө болон эд хөрөнгийн эрхийн хэлбэрээр хийж болно..", гэсний дагуу Монгол улсын төр Оюу толгой ордын баялгийг ард түмний нэрийн өмнөөс үр ашигтайгаар ашиглах үүднээс холбогдох үнэлгээг хийлгэх, үнэлгээндээ тохируулан эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийн хэлбэрээр хувь эзэмших боломж байж болох юм . Бусад улс орнууд Байгалийн баялгийг үнэлүүлэх, ашиглуулах тухай хуультай, байгалийн баялгийг үнэлгээг хийлгэдэг юм байна.	- Оюу толгой ордыг үнэлүүлэх, Монгол тал оруулах хөрөнгөө эд хөрөнгийн эрхийн хэлбэрээр оруулах - Айвенхоу Торонто, Нью Йоркийн бирж дээр хувьцаа гарган зарж байгаа. Гэтэл Монгол улс ордыг эзэмшиж байгаа мөртлөө хөрөнгө мөнгө босгох талаар санаачлага гаргахгүй байна. - АММИ компанийг Хувьцаат компанийн хэлбэрт оруулж хувьцааны тодорхой хувийг биржээр худалдах, талуудын эзэзмших %-ийг ойролцоо тогтоох хувилбарыг судлах - Аляскийн Байнгын сангийн туршлагаас үзэхэд, ашигт малтмалын орлогоосоо сан байгуулан иргэддээ олгодог. Энэ туршлагыг хэрэгжүүлэх
Гэрээний 4-р зүйл Компанийн удирдлага, менежмент, шийдвэр гаргахад талуудын	-ТУЗ-д Монголын тал 3 хүн, Айвенхоу 6 гишүүн томилох эрхтэй. -ХН-ийн эзэмшлийн хувь хэмжээг тодорхойлохдоо	- Айвенхоу 3 гишүүний саналаар давуу эрх эдэлж байна. ХНХ болон ТУЗ-ийн хуралд гишүүдийн дийлэнх олонхи хүрэлцэн ирсэнээр ирц бүрдэх ба талуудаас 1-ээс доошгүй гишүүд оролцсон байх шаардлагатай, эс бөгөөс хурлыг	- Айвенхоу ТУЗ болон Хувь нийлүүлэгчдийн хурлаар дамжуулан шийдвэр гаргах эрхийг хяналтандаа бүрэн авсан байна. Монгол тал

оролцоо	тухайн ХН болон түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн хувьцааг нэгтгэн тооцох ба энэ хэмжээгээр ТУЗ-д төлөөллөө нэмэгдүүлнэ - 4.10-д ХНХ-д оролцох гишүүдийн тоо тодорхойгүй байна. гэжээ	2 хоногоор хойшлуулах ба хойшлогдсон хурлын ирц ТУЗ-ийн гишүүдийн 50%, ХН-ийн хуралд гишүүдийн 40%-с доошгүй хувь оролцсоноор бүрдэнэ. ТУЗ, ХН хурлын шийдвэрийг нийт гишүүдийн дийлэнх олонхийн саналаар батална. - Айвенхоу групп нэгдмэл сонирхолтой этгээдүүдээ ТУЗ болон ХНХ-д оруулах нь нээлттэй байна. - Хувь нийлүүлэгчдийн тоо хэд байх вэ? Айвенхоу группийн хамааралтай этгээдүүдийг хувь нийлүүлэгч гэх үү, хувьцаа эзэмшигч гэх үү, Эсвэл АММИ компани нь 2 хувь нийлүүлэгчтэй ХХК юм уу? Эдгээр асуудлыг нэг мөр тодорхой болгох шаардлага байна. 16-р зүйл ТУЗ-ийг хувь нийлүүлэгчид(хөрөнгө оруулагчид) хянах тул өөрсдийн хүссэн мэдээллийг нууцалж болох, ингэснээр Монгол тал Айвенхоутай холбоотой санхүүгийн урсгалыг хянах боломжгүй юм.	компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлаар шийдвэр гаргахад нөлөө үзүүлж чадахгүй. КТХ-иар ирцийн хувийг 50-иас дээгүүр тогтоож болох тул ирцийн хувийг нэмэгдүүлэх, мөн давуу эрхийн хувьцаа эзэмшигч нь ногдол ашиг тэргүүн ээлжинд авах боловч саналын зарим эрхийг нь дүрмээр хязгаарлаж болох нь КТХ-иар нээлттэй тул үүнийг анхаарч Монгол тал шийдвэр гаргахад оролцох эрхээ нэмэгдүүлэх
Менежментийн баг ажиллуулах, менежментийн хөлс	Айвенхоу менежментийн багаар ажил гүйцэтгүүлэх ба менежментийн төлбөр нь үйл ажиллагааны зардлын 3-6% байна гэжээ		- Гарсан зардлаа баримтжуулан нотолсоны үндсэн дээр менежментийн төлбөрийг төлөх, төлбөрийн дээд хэмжээг тогтоох - 6% гэдэг харьцангуй өндөр хувь юм.
Бусад асуудал	Оюутолгойтой холбоотой бус лицензийг АММИ нь бусдад шилжүүлэхээр заасан	Оюу толгойн хөрөнгө оруулалтын гэрээнд бусад ашиглалтын лицензийг хамруулж байгаа эсэх, Айвенхоугийн 1.0 тэрбум долларын зардалд бусад лицензтэй холбоотой зардал орсон эсэхийг нягтлах	

“АЙВЕНХӨ МАЙНЗ” (IVANHOE MINES) КОМПАНИЙН БҮТЭЦ, ХУВЬ НИЙЛҮҮЛЭГЧ, ХӨРӨНГИЙН ТУХАЙ СУДАЛГАА

Энэхүү судалгаагаар бид интернетээс хайлт хийж цуглуулсан холбогдох мэдээллийг нягтлан шалгах, баталгаатай гэж үзсэн мэдээлэлд агуулгын шинжилгээ хийж дүгнэлт гаргахыг зорьсон болно. Тухайн тайланд өөрөөр заагаагүй бол мэдээллийн эх сурвалжийг доорхи сайтуудын аль нэгнээс авсан гэж үзнэ.
Үүнд:

1. АНУ-ын Вашингтон дахь Үнэт цаас, биржийн комисс-SEC (Securities an Exchange Commission, Washington, DC 20549, USA)-*www.sec.gov*
2. Түүний Цахим өгөгдөл цуглуулах, шинжлэх, сэргээн хадгалах систем-EDGAR (the SEC’s Electronic Data Gathering, Analysis and Retrieval system)-*www.edgaronline.com*
3. Канадын Үнэт цаасны зохицуулагч-CSA (Canadian Securities Administrators) *www.securities-administrators.ca*
4. Түүний Цахим баримт бичиг шинжлэх, сэргээн хадгалах систем-SEDAR (the CSA’s System for Electronic Document Analysis and Retrieval) - *www.sedar.com*
5. АНУ-ын Үнэт цаасны мэдээлэл-SEC Info (Securities Information, Fran Finnegan & Company, San Francisco, California, U.S.A.)-*www.secinfo.com*
6. Айвенхө Майнз компани-Ivanhoe Mines Ltd.-*www.ivanhoe-mines.com*

Мөн тайланд өөрөөр заагаагүй бол дээрх сайтуудаас авсан тус компаний доорхи бичиг баримтуудыг ашигласан гэж үзнэ. Үүнд:

1. SEC болон CSA-д **жил тутам** “FORM 6-K” маягтаар тайлагнадаг Жилийн мэдээллийн маягт-Annual Information Form (AIF)
2. SEC болон CSA-д **улирал тутам** тайлагнадаг Санхүүгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааны үр дүнд дүн шинжилгээ хийсэн тухай удирдлагын тайлан-Management’s Discussion and Analysis of Financial Condition and Results of Operations (MD&A)
3. SEC болон CSA-д **улирал тутам** тайлагнадаг Санхүүгийн тайлан (аудитлагдаагүй)-Financial Statements (FS)

Дээрх хоёр улсын болон компаний сайтуудаас авсан эдгээр тайлангуудыг харьцуулан судалж үзэхэд, агуулгын хувьд зөрүүгүй, хоорондоо тохирч байгаа нь нотлогдсон тул аль нэг сайтаас нь авсан бичиг баримтыг ашиглав.

Тайланд өөрөөр заагаагүй бол тухайн баримт, нотолгоо мэдээллийн цаг үеийг 2007-12-31-ний өдрийн байдлаарх гэж ойлгоно. Цаашилбал, уг судалгаанд Bloomberg www.bloomberg.com [1], Reuters www.reuters.com [2], Transnationale www.transnationale.org [3], Google Finance www.google.com/finance [4], Yahoo Finance finance.yahoo.com [5], MSN (Microsoft’s Portal) Money moneycentral.msn.com [6], HighBeam Research

www.highbeam.com [7], Gold and Mining Stocks Directory [8], Mining Top News www.miningtopnews.com [9], MarketWatch [10], World Gold Council www.marketintelligence.gold.org [11], SouthGobi Energy Resources www.southgobi.com [12], Wikipedia en.wikipedia.org [13], BVI (British Virgin Islands) Offshore Companies www.offshorebvi.com [14], Offshore Companies www.offshorecompanies.ws [15], Canadian Business Online [16], U.S. Geological Survey Minerals Yearbook-2003 [17] зэрэг сайтуудын мэдээллийг ашиглав.

КОМПАНИЙ ХАЯГ, БҮРТГЭЛ

Компаний оноосон нэр:	**IVANHOE MINES LTD**
Компаний хэлбэр:	Нээлттэй нэгдэл/корпораци-Public Incorporation
Компаний симбол, код:	**IVN** (Торонто TSX, Нью-Йорк NYSE биржүүдэд, мөн NASDAQ хөрөнгийн зах дээр хувьцаа нь арилжаалагддаг)

Байгуулагдсан түүхэн товчоо:

- 1994-01-25 Канадын Британы Колумб (British Columbia) улсын Компаний хуулийн (*Company Act*) дагуу анх 463212 B.C. Ltd. Нэртэйгээр бүртгэгдсэн. Дүрмийн сан (authorized capital) нь 10,000 ш. Нэрлэсэн үнэгүй энгийн хувьцаа (Common Shares without par value)-наас бүрдэнэ.
- 1994-02 Компаний нэрийг **Indochina Goldfields Ltd.** болгож өөрчилсөн.
- 1994-03 Энгийн хувьцааны тоог 100,000,000 болгон өсгөж, шинээр нэрлэсэн үнэгүй давуу эрхийн 100,000,000 ш. хувьцаа (Preferred Shares without par value)-г бий болгов.
- 1995-02 Канадын Юкон улсын Бизнесийн нэгдлийн (корпорацийн) хуулийн (*Business Corporation Act*, Yukon) дагуу Канадад бүртгэгдэн үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлсэн.
- 1997-07 Дүрмийн сангаа хязгааргүй тооны, нэрлэсэн үнэгүй энгийн хувьцаа, мөн хязгааргүй тооны, нэрлэсэн үнэгүй давуу эрхийн хувьцаа болгон өсгөсөн.
- 1999-06 Компаний нэрийг **Ivanhoe Mines Ltd.** болгон өөрчилсөн. Компаний байршил:
- Бүртгэлтэй байр: Канад, Юкон, Вайтхорз-Whitehorse, Yukon, Canada, Y1A2M9
- Хойд Америк дахь төв байр: Канад, Британы колумб, Ванкувер- Vancouver, British Columbia, Canada, V6C3E1
- Ази дахь төв байр: Сингапур-Singapore, 189720

КОРПОРАЦИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН, ОХИН КОМПАНИУД

IVN групп (IVN болон түүний охин компаниуд, тэдгээрийн группийг нийлүүлэн)-ийн үндсэн эрдэс баялгийн нөөцийн өмч нь Оюутолгой төсөл юм. Түүнээс гадна ихэнх нь Азид оршдог хэд хэдэн эрдэс баялгийн төслүүдэд хувь эзэмшдэг, мөн эрдэс баялгийн хайгуул болон олборлолтын хэд хэдэн нээлттэй компаниудын хувьцааны нилээн их хувь тус тус эзэмшдэг. Тухайлбал, Овооттолгойн төслийн эрдэс баялгийн нөөцийг үндсэнд нь өмчилдөг SouthGobi байна.

IVN-н үндсэн охин компаниуд (principal subsidiaries), тэдгээрийн хуулийн этгээдийн бүртгэлийн газар (jurisdiction) болон хамаарах өмч (applicable material property)-ийг доорхи хүснэгтэд харуулав. Өөрөөр тэмдэглээгүй бол IVN нь тухайн охин компанийг бүхэлд нь эзэмшинэ.

Охин компаний нэр	Хуулийн этгээдийн бүртгэл	Хамаарах өмч
• Ivanhoe Mines Delaware Holdings LLC	Деливейр улс-Delaware	Оюутолгой
• Ivanhoe Mines Aruba Holdings LLC	Аруба улс-Aruba	Оюутолгой
• Ivanhoe Oyu Tolgoi (BVI) Ltd. (өмнө нь • Ivanhoe Mines Mongolia Inc. гэж байсан) (!)	Британ, Виргиний Арлууд-British Virgin Islands	Оюутолгой
• Ivanhoe Mines Mongolia Inc. LLC	Монгол-Mongolia	Оюутолгой
• SouthGobi Energy Resources Ltd. (*)	Канад, Британы Колумб-British Columbia, Canada	Овооттолгой
• SGQ Coal Investment Pte. Ltd. (*)	Сингапур-Singapore	Овооттолгой
• Southgobi sands LLC (*)	Монгол-Mongolia	Овооттолгой

(*) IVN нь SouthGobi-н ойролцоогоор 81%-ийг эзэмшдэг. Харин SGQ Coal Investment Pte. Ltd. болон Southgobi sands LLC-ийг аль алийг нь SouthGobi шууд буюу шууд бусаар бүхэлд нь эзэмшдэг. (!) Dow Jones-н 08.12.01-ний мэдээнд дурьдагдсанаар, IVN болон Rio Tinto Limited нарын хамтарсан компани болох Oyu Tolgoi Joint-Venture (OTJV) нь ажилчдынхаа 40% буюу 250 ажлын байрыг хорогдууллаа [2], гэдгээс дүгнэхэд, одоогийн байдлаар Ivanhoe Oyu Tolgoi (BVI) Ltd.-д Рио Тинто 9.95% эзэмшиж байна.

Тодруулга: Rio Tinto нэртэй 2 компани нээлттэй хэлбэрээр олон улсын биржэд (Лондон-LON, Австрали-ASX) хувьцаагаа гаргасан бөгөөд нийт зах зээлийн хөрөнгө нь USD85.82 тэрбум юм [4].

Нэр	Бирж	Код	Сүүлчийн арилжааны үнэ	Зах зээлийн хөрөнгө
Rio Tinto plc	LON	RIO	1,848.00	USD26.89B

Rio Tinto Limited	ASX	RIO	45.83	USD58.93B

Тодруулга: IVN-н бүтцийн талаар илүү танилцаж мэдээлэл авах үүднээс 2003 оноос хойш 2007 он хүртэлх охин компаниудын бүрэлдэхүүнийг үзүүлье.

2006 онд:

Охин компаний нэр	Хуулийн этгээдийн бүртгэл	Хамаарах өмч
• Ivanhoe Mines Delaware Holdings, LLC	Delaware	Оюутолгой
• Ivanhoe Mines Aruba Holdings LLC	Aruba	Оюутолгой
• Ivanhoe Mines Mongolia Inc.	British Virgin Islands (BVI)	Оюутолгой
• Ivanhoe Mines Mongolia Inc.XXK	Mongolia	Оюутолгой
• Ivanhoe Resources Ltd. (1)	British Columbia, Canada	Нарийнсухайт
• Carbonado Holding Company Ltd. (1)	British Virgin Islands (BVI)	Нарийнсухайт
• Ivanhoe Coal Holding Company Ltd. (1)	British Virgin Islands (BVI)	Нарийнсухайт
• Southgobi sands LLC (1)	Mongolia	Нарийнсухайт

(1) Нүүрсний өөрчлөн байгуулалтын дараагаар бүгд Asia Gold-н бүрэн эзэмшлийн охин компаниуд болно.

2005 онд:

Охин компаний нэр	Хуулийн этгээдийн бүртгэл	Эзэмшлийн хувь
• Ivanhoe Mines Mongolia Inc.	British Virgin Islands (BVI)	100%
• Ivanhoe Mines Mongolia Inc. XXK	Mongolia	100%

2004 онд:

Bagan Holdings Ltd. (BVI) 100%
- Ivanhoe Myanmar Holdings Ltd. (BVI) 100%
- Myanmar Ivanhoe Copper Company Limited (Myanmar) **50%**

Ivanhoe Mines Mongolia Inc. (BVI) 100%
- Ivanhoe Mines Mongolia Inc. XXK (Mongolia) 100%

2003 онд:

Central Asian Mining Limited (BVI) 100%
- Bakyrchik Mining Venture (Kazakhstan) **70%**

Bagan Holdings Ltd. (BVI) 100%
- Ivanhoe Myanmar Holdings Ltd. (BVI) 100%
  - Ivanhoe Myanmar Holdings Limited (Myanmar) 100%
  - Myanmar Ivanhoe Copper Company Limited (Myanmar) **50%**

Ivanhoe Mines Mongolia Inc. (BVI) 100%
- Ivanhoe Mines Mongolia Inc. XXK (Mongolia) 100%

ABM Mining Limited (Yukon, Canada) 100%
- Goldamere Holdings (Canada) Limited (Yukon) 100%
  - Beviron Pty. Ltd. (Australia) 100%
    - Goldamere Pty. Ltd. (Australia) 100%

Asia Gold Corp. (Canada) **51.08%**

КОРПОРАЦИЙН БУСДАД ОРУУЛСАН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

2008-03-28-ны байдлаар, SouthGobi-н ойролцоогоор 81%, Jinshan-н ойролцоогоор 41.9% эзэмшдэг. Мөн бусад хэд хэдэн нээлттэй хувьцаат компаниудын хувь эзэмшдэг.

Компани	Хувьцааны тоо	Үнэ цэнэ (USD)
• SouthGobi Energy Resources Ltd. (өмнө нь Asia Gold Corp. гэдэг байсан)	90,066,584 (*)	$805,583,529
• Jinshan Gold Mines Inc.	67,250,060	$184,560,461
• Entrйe Gold Inc.	13,799,333	$33,309,688
• Intec Limited	34,312,366	$2,642,354
• Asia Now Resources Corp.	969,036	$446,471
• Exco Resources NL	26,400,000	$7,623,871

(*) Энэ тоо нь 64,490,201 ш. энгийн, 25,576,383 ш. давуу эрхийн (1:1 харьцаагаар энгийн хувьцаанд хөрвөх боломжтой) хувьцаанд үндэслэсэн.

2008 оны 1-р сард SouthGobi-н давуу эрхийн хувьцаануудыг энгийн хувьцаанд хөрвүүлсэн. Мөн үед IVN нь бас дээрх хүснэгтэд дурьдагдаагүй SouthGobi-н хөрвөх өрийг энгийн хувьцаанд хөрвүүлсэн. IVN бас зарим нээлттэй биш жижиг компаниудын хувьцааг эзэмшдэг.

2007 оны эцсийн байдлаар, Savage River төслийг эзэмшдэг IVN-н охин компаниуд Фридландад (IVN-н дарга буюу Захирлын зөвлөлийн дарга [зохиогч]) 2000 онд Savage River төсөлтэй холбоотой үүссэн $5.1 сая өртэй байна. 2005-02 сард хийгдсэн үйл ажиллагааны дүнд уг төслийг зарсанаас орох $111 сая IVN-д орж ирэхээс шалтгаалан нөхөн төлбөр нь хойшлигдож байна. Одоогийн байдлаар, $70 сая орж ирсэн бөгөөд 2008-03-31-нд $28.2 сая орох төлөвтэй байна.

IVN нь Фридландын шууд болон шууд бус хувь эзэмшдэг бусад компаниудтай зардал хуваах гэрээтэй байдаг (Ванкувер, Сингапур, Бээжин, Лондон дахь байрын түрээс, эд хогшил, тоног төхөөрөмж, холбооны хэрэгсэл, онгоцны зардал багтдаг) бөгөөд үүнд 2007 онд USD13.4 сая зарцуулсан байна. Эдгээр компаниудыг сийрүүлбэл:

Корпорацийн нэр	Роберт Фридландын эзэмшдэг хувь
• Ivanhoe Energy Inc.	19.93%
• Ivanhoe Capital Corporation	100%
• Ivanhoe Nickel & Platinum Ltd.	38.33%
• Jinshan Gold Mines Inc.-н 42.9% эзэмшдэг компани	26.09%
• SouthGobi Energy Recources Ltd.-н 86.06% эзэмшдэг компани	26.09%
• Govi High Power Exploration Inc.	Байхгүй

IVN-н хараат бус аудитор нь Deloitte & Touche LLP юм.

ХҮНИЙ НӨӨЦ

IVN нь янз бүрийн газар ажиллаж байгаа ойролцоогоор 941 ажилтантай.

НОГДОЛ АШИГ

IVN нь корпорациа бүртгүүлсэнээс хойших хугацаанд ямар ч ногдол хувь тараагаагүй, ойрын үед ч тараах төлөв байхгүй. Юконы Корпорацийн хуулийн дагуу нөхцөл бүрдэхгүй байна.

ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН БҮТЭЦ

2008-3-27-ны байдлаар, IVN нь 375,118,741 энгийн хувьцаа гаргасан, давуу эрхийн хувьцаа гаргаагүй байна. Мөн захирлууд болон гүйцэтгэх ажилтнууд нь нийлээд IVN-н 101,601,885 ш. энгийн хувьцаа буюу 27%-ийг эзэмших, хянах буюу захиран зарцуулах эрхийг эдэлж байна.

09.03.19-ны байдлаар, IVN-н хувь хөрөнгийг харуулбал [6]:

Гаргасан хувьцааны тоо	378.00 сая
Байгууллагын эзэмшил (%)	50.40
Топ 10 байгууллага (%)	38.80
Хамтын сангийн эзэмшил (%)	4.18
Хувьцаа эзэмшигчийн тоо	134
Хувьцааны тоо	190,505,232

Байгууллагын нэр	Хувьцааны тоо	Өөрчлөгдсөн хувь
Tradewinds Global Investors LLC	33,794,528	7.3%
Caisse de Depot et Placement du Quebec	30,488,630	5.3%
Fidelity Management & Research	24,168,700	5.0%
Royce & Associates LLC	14,364,000	4.8%
Goldman Sachs Asset Management (US)	10,392,500	58.9%
TD Asset Management Inc.	9,886,503	4.0%
Artio Global Management LLC	6,839,594	-66.3%
Anchor Capital Advisors LLC	6,717,748	7.8%
Barclays Global Investors Canada Ltd.	5,139,146	97.8%
Capital Guardian Trust Company	4,831,500	19.6%
OppenheimerFunds Inc.	3,989,840	11.4%
Baillie Gifford & Co.	3,451,284	-54.9%
Barclays Global Investors, N.A.	3,255,053	18.3%
D. E. Shaw & Co., L.P.	3,155,500	58.3%
British Columbia Investment Management Corp.	2,354,625	6.8%

ҮНДСЭН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

IVN нь Төв ази, Ази-Номхон далайн бүс нутагт **зэс, алт, уран, нүүрс**ний ордын хайгуул, олборлолт явуулдаг [4].

IVN нь **Австрали** (Cloncurry Iron-Oxide-Copper-Gold Project), **Фижи** (Emperor Gold Mine- 18%), **Казахстан** (Bakyrchik Gold Mine), **Монгол** (Oyu Tolgoi Mine, Bronze Fox District, Entree Gold), **Мьянмар** (Monywa Copper Project, Modi Taung, Letpadaung, Monywa Copper Mine), **Вьетнам** (Phuoc Son), **Хятад** (Gold) улсад төмөр, алт, зэс, нүүрсний орд ашиглаж байна [3], [4], [11].

САНХҮҮ ХӨРӨНГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Сүүлийн жилүүдэд IVN эзэмшиж байсан эрдэс баялаг, ашигт малтмал, уул уурхайн хөрөнгийг бусдад худалдаж борлуулсан үйл ажиллагааг тоймловол:

- 05.01 сард IVN-н энгийн хувьцааг Нью-Йоркийн Хөрөнгийн биржэд (New York Stock Exchange-NYSE) арилжиж эхэлмэгц НАСДАК Хөрөнгийн зах (NASDAQ Stock Market)-аас татан авсан. IVN-н энгийн хувьцаа Австралийн Хөрөнгийн бирж (Australian Stock Exchange-ASX)-ийн жагсаалтаас 05.04 сард хасагдсан.
- 06.10.18-ны байдлаар, Rio Tinto IVN-д эхний удаад US$303 сая (CAD345 сая) хувьцааны хөрөнгө оруулалт хийх, тодорхой нөхцөлд энэ хэмжээг US$1.5 тэрбум (CAD1.7 тэрбум)-д хүргэх тохиролцоонд хүрэв. Эхний ээлжинд IVN-н 37.1 сая ш. хувьцааг US$8.18 нэгжийн үнээр хаалттай худалдаж авна (private placement). Энэ нь IVN-н хувьцааны 9.95% болох юм. [2]
- 07.02 сард, Rio Tinto-той байгуулсан гэрээний хүрээнд IVN нь Мьянмар дахь хөрөнгөнөөсөө салахыг зөвшөөрсөн бөгөөд тэндэх бүх хөрөнгөө Monywa Trust хэмээх хараат бус Здагч этгээдэд шилжүүлсэн. Monywa Trust-н цорын ганц зорилго нь тухайн хөрөнгийг зарж борлуулахад оршино.
- 07.05.09-ны байдлаар, IVN-н охин компани болох Ivanhoe Australia Pty. Ltd. хаалттай хэлцлээр (private placement) Exco Resources NL-д AUD7.9 сая (нэгж үнэ AUD0.30 бүхий 26.4 сая ш. хувьцаа) хөрөнгө оруулалт хийв. [2]
- 07.05 сард IVN-н нүүрсний хөрөнгийг бүхэлд нь SouthGobi-д шилжүүлэн өгөх явцад SouthGobi-н 57 сая ш. энгийн, 25,576,383 ш. давуу эрхийн хувьцааг IVN-д олгосон байна. Үүний дүнд SouthGobi нь IVN ихэнх хувийг нь эзэмшсэн, нээлттэй хувьцаат компани болов.
- 07.09.11-ний байдлаар, IVN Оюутолгой төслийн санхүүжилтэд зориулж Rio Tinto-гоос $350 хөрвөх зээл 2010-09-12 хүртэл хугацаатай авлаа. Хүү нь LIBOR дээр жилийн 3.3% нэмэгдэнэ. Хугацаанаас өмнө болон хугацаа дуусахад зээлийн үлдэгдэл нь 2007.09.10-ны өдрийн байдлаархи биржийн 5 хоногийн жигнэсэн дундаж үнэ болох $10 нэгжийн үнээр IVN-н энгийн хувьцаанд хөрвөх боломжтой. [2]
- 07.10.26-ны байдлаар, IVN нь Rio Tinto-гоос $350 сая зээлийн хүрээнд эхний $150 сая авав. Зээлийн хугацаа дуусах үед төлөгдөөгүй зээлийн үлдэгдэл нь максимум $108 сая хүүгийн хамтаар нэгжийн $10 үнээр IVN-н хувьцаа болон хөрвөх нөхцөлтэй. Гэхдээ хамгийн ихдээ 45.8 сая ш. хувьцаа болох боломжтой. [2]
- 08.01 сард SouthGobi нь нийт CAD117.9 сая хэмжээний 3 удаагийн хөрөнгө босгох арга хэмжээг энгийн хувьцаа хаалттай борлуулах замаар хийв. Эдгээр нь, 10 сая ш. хувьцааг нэгжийн CAD8.00, 3.5 сая ш. болон 711,111 ш.-ийг нэгжийн CAD9.00 үнэтэй байв. Үүнтэй зэрэгцээд IVN нь SouthGobi-н давуу эрхийн 25,576,383 ш. хувьцааг 1:1 харьцаагаар энгийн рүү хөрвүүлсэн. Мөн CAD30 сая өрийг